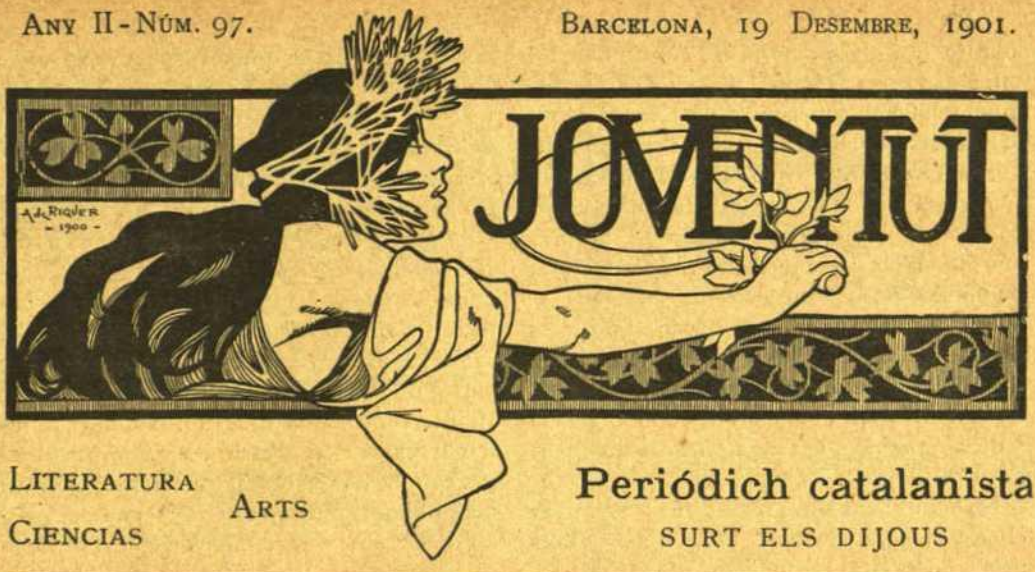
ANY II - NÚM. 97. BARCELONA, 19 DESEMBRE, 1901.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . . 20 CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

A propósit dels «Espectres», per G. Zanné. — Peralada: II, per Sebastiá Junyent.—La mort del oncle, per Miquel Casellas.—Sol, ben sol..., per Ignaci Soler y Escofet. — La dona del pintor, per Narcis Gili Gay.—Sacrificis, per Joseph M.ª Folch y Torres. — Introducció d'un poema inédit, per Apeles Mestres.—Teatres per Emili Tintorer —Revista musical per Joaquim Pena.— Consistori dels Jochs Florals: Convocatoria pera'ls del any 1902.—Novas.

FOLLETÍ:

L'EMIGRANT, per A. Gual. Plech 20.
L'INSPECTOR AXEL BORG, per August Strindberg. Plech 20.

Á PROPÓSIT DELS *ESPECTRES*

Els entussiastas picaments de mans ab que ha sigut acullit el terrible drama *Espectres*, del gran Ibsen, la nit del 12 del corrent, en el teatre de Novetats, ens ha fet creure per un moment que ja no quedan á Barcelona homes de principis, gent conservadora ni llegidors del *Brusi*. ¿Cóm es possible que un drama que's dirigeix contra peocupacions, rutinas, motllos inmutables y prejudicis; que un drama que dona per caducats drets y devers; que un drama que destruheix ilusions y esperansas; que un drama implacable, negre y fatal, ahont la gloriosa joya de la vida s'ensorra horriblement en el no-res, y la voluntat se desfá al impuls de la baixa materia; cóm es possible que aquest drama passi, no ja sense cap protesta, sinó provocant verdader y frenétich entussiasme? *¿Ubinan gentium sumus?* ¿Es que ja no sabém ahónt som, ó es que'ls conservadors no entenen l'italiá? Perque es de suposar qu'alguns n'hi devian haver al teatre. Donchs no es res d'aixó. Es qu'en Zacconi es un gran actor. Y'ls nostres conservadors—qu'en el fons son unas bonas personas—s'ho empassan tot si se'ls hi presenta bé. Aqui no's xiulan tendencias ni escolas: s'aplaudeix ó's xiula á un actor ó á un tenor.

Els conservadors d'Alemanya, per exemple, no toleran el final de la *Casa de Nina*, de l'Ibsen. Fan molt bé y son molt llógichs; tenen el dret innegable de protestar devant de lo que'ls ofén ó molesta. Nostres conservadors tenen la mánega més ampla. Y l'actor n'es la causa.

L'art maravellós d'en Zacconi, que fascina la inteligencia y sospén la voluntat, enderroca també—en el teatre—el gran castell de ridiculesas conservadoras. L'art maravellós d'en Zacconi, transforma lo blanch en negre. L'art maravellós d'en Zacconi fa tolerar al gran Ibsen.

Sempre á casa nostra l'actor—y consti que

admirém com el primer á n'en Zacconi—domina al autor. Sempre'l tenor s'alsa per demunt del compositor; el *virtuoso*, per demunt del sinfonista. Hi há tanta benevolensa á favor del *intérprete*, que fins s'admeteria'l *Capvespre dels deus* si'l cantés en Palet y'l *Parsifal* si l'interpretés en Biel. Y després ens enfadarém quan tractin á nostra ciutat de poble gran, y á nosaltres de *parvenus!*

Nostres conservadors haurian sigut més dignes y llógichs xiulant ab tota la forsa de llurs pulmons el drama *Espectres*, puig fentho aixis haurian donat probas d'inteligencia y de comprensió de l'obra. Ara, ja han perdut la brújula.

No'ls hi queda altre remey que'l d'entonar el *mea culpa*, y demanar al cel que'ls grans actors de fora casa, quan vinguin á la nostra, deixin en pau á n'aquests senyors del Nort que s'anomenan Ibsen, Hauptmann, Strindberg, Sudermann, etc., etc., perque aquests senyors fan fer molt sovint *planxas* monumentals.

Y han de desitjar, de passada, que'ls actors no ho fassin tan bé com en Zacconi, perque allavors, ah!, allavors la *planxa* es segura.

G. Zanné.

PERALADA

II

Palau dels comtes de Peralada y viscomtes de Rocaberti.

El comtat d'Ampurias y Peralada (ó Pedralata), era un dels més considerables de la Marca d'Espanya. Confinava á llevant ab el mar, á tramontana ab el Pirineu que'l separava del comtat del Rosselló, á ponent ab el de Besalú, y al mitjdia ab el de Girona.

Durant molt temps el comtat de Peralada formá part del d'Ampurias, regintlo'ls seus comtes, que á voltas també ho eran del Rosselló, fins que'l comte Pons I, fill y successor de Huch en el comtat d'Ampurias y Peralada, deixá, al morir en 1079, tres fills: Huch, que'l succehi en el comtat d'Ampurias; Pere, que fou abat de Sant Pere de Roda, y Berenguer, á qui deixá en patrimoni la ciutat de Peralada ab sos territoris y altres dominis, ab cárrech d'ésser feudatari del d'Ampurias. A Pons Huch I, successor de Huch II son pare en el comtat d'Ampurias, li recava'l desmembrament que s'havia fet del comtat de Peralada á favor de Berenguer son oncle, y cercá la manera de recobrarlo per medi de las armas; mes havent tingut ensemps greus qüestions ab el comte del Rosselló, aquest y'l de Peralada, pera guardarse de sas persecucions, feren un tractat secret d'aliansa ab Ramón Berenguer III, comte de Barcelona, el qui, aspirant per sa part á un complert domini sobre Catalunya, va intervenir en la qüestió, invitant al mateix temps á Pons Huch I á pendre part en sas conquestas contra'ls sarrahins, oferintli pera obligarlo varis castells y terras del comtat de Besalú, y altres senyorius del de Barcelona; acceptá Pons Huch l'oferiment, y's reconegué vassall del comte de Barcelona, no tan sols pels feudos que acabava d'obtindre, si que també pels dominis que li transmeteren sos passats. Aquest fou el primer homenatje tributat als comtes de Barcelona pels d'Ampurias, y ab ell comensa l'época de decadencia d'aquesta ilustre casa.

Ramón Berenguer III, comte de Barcelona, en son testament del dia 8 dels idus de juliol del any 1131, no tan sols disposá de sos dominis en favor de Ramón Berenguer IV, son fill, sinó que també en particular del dret de sobirania y de procura que tenia sobre Peralada. Gosbert de Peralada y sos germans renovaren sa aliansa ab el nou comte de Barcelona, y ab tots sos bens se posaren baix la protecció de Ramón Berenguer IV, qui per sa part prometé ajudarlos y defensarlos de tots sos enemichs, per medi d'un tractat firmat l'any 1133.

Després, Alfons II, rey d'Aragó, fill de Berenguer IV, successor en el senyoriu de Peralada en virtut dels tractats celebrats per son pare y avi ab els senyors d'aquesta ciutat, la doná com á feudo l'any 1190 á Bernat de Navata y á Brunisenda sa esposa, ab poder de transmétrel á sos descendents á perpetuitat.

Cap al any 1270 nasqué á Peralada'l famós cronista Muntaner, en la casa qu'avuy porta'l núm. 2 de la plassa de las Monjas ó en la qu'avans ocupava son lloch.

Las tropas de Felip l'Atrevit entraren pel coll de Massana'l mes de juny de 1285 per

apoderarse de Catalunya; el rey en Pere III dit el Gran acudí en persona á deturar la invasió, y entre'ls vassalls que l'ajudaren s'hi contava'l comte Dalmau de Rocaberti, senyor de Peralada, qui ab sas mesnadas prestá gran servey á son rey. Trobantse l'enemich á punt de sitiar Peralada y no oferint la plassa condicions suficients de defensa,'l comte Dalmau ab lloable abnegació y patriotisme, maná calar foch á la població després de fer sortir á sos habitants, avans que passar per la humiliació de véurela en poder dels francesos.

Aquest fet fa suposar que'ls restos de fortificació qu'avuy existeixen, aixis com las runas del palau sobre las que s'ha fet la restauració, datan d'aquesta época, lo que concorda ab l'estil de la iglesia del Carme, qu'es gótich del sigle XIII.

El palau dels comtes quedava comprés dintre las murallas que defensavan la població, y tenia tots els carácters d'una fortalesa, protegit per dugas macissas torres pel costat que mira á Rosas, y per un'altra á la vora de la iglesia del palau.

El pare y l'avi del ultim dels Rocaberti tenian en olvit sas posessions de Peralada dedicantse á la diplomacia y á la vida cortisana, mes aquell, de carácter retret y amant de las bellas arts, concebí la idea de restaurar son palau y ho feu, y no tan sols restaurá aquest, sinó també'l castell de Requesens que possehia cap amunt de la falda del Pirineu.

Avuy s'aixeca altra vegada'l palau-fortalesa, aproximadament com devia ésser en temps passats; se compón de dos cossos separats, haventhi en l'un, el més important, las habitacions dels comtes ab nombrosas salas plenas de mobles y objectes antichs, no faltanthi tot el confort que demana la vida moderna; y en l'altre una espayosa biblioteca, la escola dels noys y la iglesia del Carme.

No'ns entretindrém á descriure habitació per habitació; sols notarém els objectes que més ens interessaren. Al pujar la escala, y en la primera sala, vegerem ja varias magnificas llumaneras de capritxosa forma; en la següent es digne de notarse un alt relleu representant la coronació de la Verge, fet ab aquella ingenuitat y delicadesa de sentiment propias dels artistas del siglexiv,ressaltant la blancor del alabastre ab els tons daurats dels cabells y las coronas. En una vitrina guardava'l comte dos jochs de gualdrapas y pistoleras del sigle XVII, espléndidament brodadas d'or y plata. Abundan també las caixas góticas, alguna de finissima talla, y entre ellas n'hi há una d'estil alarb ó mudejar, policromada ab colors vius qu'entrellassats forman una bella composició decorativa y armónica d'entonació. Hi há també una sala plena de quadros referents á fets históricbs; un d'ells, el més gran, representa l'incendi de Peralada manat pel comte Dalmau, un altre es copia del que té en Caba al museu del Prado, y representa una valenta dona coneguda per *la mercadera de Peralada*, qu'en la mateixa guerra feu presoner un cavaller francés y l'enmená pera entregarlo al comte. Després d'aquesta sala hi há la de retrats de familia, entre'ls que s'hi veuhen guerrers, monjas, capellans, etc.

Se surt després á un mirador que hi há á la esquerra d'una de las torres, ahont s'hi veuhen un parell d'arcadetas góticas, portadas d'algun'altra posessió del comte, que forman un petit porxo, essent curiós el capitell de la columna mitjera per haverhi esculpit un metje que dona una ajuda á un malalt.

Se torna á entrar al palau, y desde un corredor, sobre una porta, s'hi veu un alt relleu de talla representant á Sant Martí partint sa capa ab un pobre; se baixa després per una escala ahont hi há varias armaduras no molt notables del Renaixement y una nombrosa colecció d'armas de diferentas épocas, entre las que sobressurt una espasa del sigle XVI ab sa empunyadura cisellada ab tal primor, qu'es digna d'haver sortit de las mans d'un mestre florenti.

A la planta baixa s'admira un espayós menjador, tot adornat de vaixella antiga ab plats de variada ornamentació y alguna plata d'argent repujat. Al costat hi há la sala de billar. Tant ella com el menjador eran antigament las presons del palau.

Sortirem d'aquest pera dirigirnos á la biblioteca, que conté infinitat de volums y una colecció de claus de porta antichs. D'allá baixarem á la escola dels noys, y atravessant un petit claustre dintre l'estil del de Santa Agna

d'aquesta ciutat, entrarem á la iglesia del Carme, construcció del sigle XIII ab tots els carácters de severitat y senzillesa que distingeixen el gótich catalá. La iglesia es d'una sola nau ab capellas laterals, en las que s'hi veuhen imatjes y retaules, algún d'ells de verdader valor artistich y arqueológich. Las mesas dels altars son sostingudas per curtas columnas ab capitells románichs procedents en sa major part de las ruinas del claustre del monastir de Sant Pere de Roda. L'altar major es modern, haventhi de notable una petita y preciosa creu románica ricament esmaltada. El sostre, restaurat de poch com bona part de la iglesia, está format per un embigat de fusta policromada, dominanthil'l groch y'l vermell, combinantse els escuts dels Rocaberti ab las quatre barras catalanas. La fatxada es sumament senzilla, haventhi en el timpan que forma la ojiva tres imatjes mutiladas per las tropas francesas en una de sas invasions.

Avuy el palau té adjunt un magnifich parch ombrejat per plátans, eucalyptus y palmeras; inmediats al palau hi há grans *parterres* curullats de flors viroladas, amples passeigs y avingudas, y més enllá bosquets, corriols y grutas; hi há infinitat de plantas, entre las qu'abundan las exóticas y raras; está cuydat ab extremada pulcritut, y es un indret ahont de debó fa pler estarhi.

Es verament digne de lloansa l'esfors efectuat per l'ultim dels Rocaberti, ressucitant son casal, el casal que descuydaren sos antepassats; per aquest fet mereix que l'admirém els catalans, y que prenent exemple reunim tots nostres esforsos pera reconstruhir y ressucitar el gran casal dels nostres avis, el casal sagrat de nostra aymada patria catalana.

SEBASTIÁ JUNYENT.

LA MORT DEL ONCLE

L'oncle Tianot estava ajegut en el catre, ben abrigat ab las flassadas; sols sortia entre'ls llensols son cap embolicat ab un mocador d'herbas, y sa cara magre y aclotada demostrava ben bé qu'era home perdut, que sos dias estavan comptats.

Sos ulls no eran pas tristos, ans al contrari, semblava que miressin ab molt aburriment tots els objectes, totas las cosas que veya á son entorn gastadas, sense que's notés en son posat la por del home que deixa ab recansa aquest món.

—Rosa,—digué ab veu apagada y feble—tanquéu la porta del corral, que no para de grinyolar y no'm deixa dormir.

—Ja está tancada—respongué una dona d'uns quaranta anys que trafiquejava per la cuyna.—La fressa que sentiu es la de la tramontana, que fa volar las teulas y petar totas las portas. Sembla talment que'ls dimonis tinguin d'emportarsen el poble. ¿Sentiu, Tianot, sos bruhels? Ave María purissima!—

Passá en aquell moment una ratxa de tramontana xisclant y brunzint lluny, torcent las oliveras y aixecant gran polsaguera pel carrer, fins á privar el tránzit de la gent. Semblava que la vida s'hagués sospés en el poble, perque no circulava un'ánima pels carrers. Tothóm se tancava á casa seva posantse al abrich del vent, que venia desde'l Coll de Pertús y per la montanya de Sant Pere de Roda ab grans remolins, furiós, baixant arrán de la Plassa ab bruhels de lluyta. El vent anava lluny fins á perdres en el Golf de Rosas, hont rissava las ayguas del mar, amansintse ab las onadas, com cansat de corre desenfrenat.

El cel aquella tarda del mes de janer era blau y llis, sense veures el més petit núvol per l'atmósfera, puig la tramontana ho esventava tot. Pel carrer el fret era irresistible, y fins pels vidres de la cambra d'en Tianot semblava que hi traspuhés un alé de fossa, de solitut y abandó que glassavan. Tots els objectes del quarto estavan com á la intemperie, cap cosa en son lloch, com si fes molt de temps que la vida manqués en la casa. El mirall de la calaixera tenia un centimetre de pols; el ram de menta y marduix estava desflorit, tot sech, las fullas caygudas. Las cadiras se

sostenian de gayrell. Las gallinas piulavan dintre de la cambra, pujant per la escala que comunicava al pati; entravan picotejant per la cuyna, y fins donavan alguns passos á la vora del catre d'en Tianot.

En Tianot estirá'l bras, puig li era impossible alsarse del llit, y digué ab veu opaca á la criada:

—Rosa, las bruixas entran pel meu quarto: ¿sentiu la fressa? Baldéu bé las portas, puig encara que no tingui por de morir vell, vull marxar d'aquest món sol, del modo com vaig arribarhi.

—Son las gallinas que venen á veureus, Tianot; tant de temps que no las hi donéu vos mateix el menjar, y ara vos anyoran.

—¿Fins las gallinas están descontentas? ¿Qué volen? ¿Que no van fartas?

—Sí;—respongué la Rosa—están cofoyas y grassas, y si voléu vos ne mataré una pel caldo.—

En Tianot no volgué de cap manera que matessin cap bestiola pera ell. Si tenia de curar de la malaltia ja curaria per això. Anava á la voluntat de Deu.

—Després, si en Josepet ho sabia—digué en Tianot—cóm s'enfadaria ab el génit que té! Ja sabs lo decidit qu'es; desseguida se'n va de las paraulas als fets. No vas veure lo que va passar el dia que vingué la Ciscá á veurem, la pobra de la neboda que si no la treuhen els vehins... Quin génit que té tan prompte en Josepet, y tot perque, segons ell, la neboda volia enmatzinarme... Vina, Rosa, vina—afegi'l malalt—tinch ganas de parlar avuy, perque sento aqui dins una revifalla... ¿Creus tu que la neboda volia enmatzinarme de debó? Jo crech que no, perque matar á un vell de vuytanta anys, un vellet que no fa nosa á ningú, ja ho veus, ni á las gallinas... La mort, quan s'ha cumplert ab la conciencia, es dolsa, es com un descans ó una necessitat. Neguits, no puch sentirne cap. La gent mormura, y fins diuhen qu'he deixat diners al cinquanta per cent. Bé ¿qué hi fa? El senyor notari'ls deixa al seixanta!...—

Y en Tianot va callar, molestat per una forta tos que li vingué ab els esforsos que feya pera enrahonar.

Pel poble se'n parlava molt de la seva malaltia, y's feyan uns comentaris qu'esgarrifavan. Els uns deyan que's moria de disgustos; altres afegian que la migranya se l'emportava al altre món de tan sol que's trobava, puig havia renyit ab las nebodas que volian auxiliarlo y cuydarlo, com á dret que hi tenian.

Altres vehins contavan que feya vuyt dias qu'en Tianot havia fet testament, deixant els olivars y vinyas á n'en Josepet, un jove que ni tan sols li era parent, peró com fou ell qui li proporcioná sempre més distraccions, portantlo fins á cassar, donantli las millors llebras (puig en Josepet tenia bona punteria y no errava may el tret), al caure malalt en Tianot, el sapigué engatussar tan bé, que's feu deixar las terras y tota la hisenda en el testament que feu el vell.

Totas las nits entrava en Josepet á la casa pera demanar novas del malalt y enterarse de la marxa de la malaltia per mediació de la Rosa, que tenia l'encárreeh d'explicarli ab tots els detalls els aconteixements de la diada, tot lo que feya'l malalt, de donarli las medicinas y de no deixar entrar á ningú en la cambra d'en Tianot.

Feya dos dias que l'havian combregat y extremaunciat, y seguia aquella tarda de la mateixa manera, á voltas ab esglays, á voltas ab unas ganas d'enrahonar que li duravan fins que tornava l'atach de la tos.

La Rosa, que feya tres anys que servia á n'en Tianot, procurava esquivar las conversas ab el malalt, puig aquest sempre li sortia ab estirabots extranys.

—Tu encara ets jove—li deya en aquell moment, fentla acostar al llit.—No tens més de quaranta cinch anys y ets á temps pera casarte, si vols. La gent s'extranya de que jo m'hagi quedat solter, y no entench per qué s'extranyan. El cor del home es un gran misteri ¿sents? En ell dormen nostres desitjos irrealisables, nostras creencias més puras, tot lo gran que naix en el nostre sér; y al volerhi donar vida, pera durho á la práctica, ho trobém tot irrealisable. Nostres mateixos desitjos se donan clatelladas ab la nostra escassedat de medis. Tots els que m'heu tractat heu dit que tenia mal cor y sentiments perversos...

—Jo no—digué la Rosa, tota sofocada, quasi plorant.

—Tu no t'has atrevit á dirho perque'm

deus massa favors... De mica en mica l'he anat perdent el cor, sápigho; dessangnantse, de ferida en ferida. Sento ja las veus dels que, udolant pel carrer, esperan que dongui l'ultim badall, y creume que'l donaré sols ab una recansa, la de saber qué dirá de mi la Tuyas quan sápiga la meva mort. De jove m'hi hauria casat, perque la volia molt, peró has de saber, Rosa, que s'estimá més casarse ab en Cebriá, el masover que sols té un oliver en la creu del terme. Quin cap sense senderi n'hi ha hagut sempre de la Tuyas!...—

En Tianot va callar, y en la cambra sols se sentia'l tic-tach d'un rellotje de caixa y'ls passos de la Rosa qu'anava á la cuyna á preparar el sopar.

A las vuyt del vespre arribá en Josepet tot malhumorat. Preguntá á la Rosa per l'estat del malalt, y ella li respongué que l'agonia seria llarga, encara qu'estigués desenganyat dels metjes.

Com que la tramontana bufava cada cop més forta, en Josepet digué á la Rosa que li preparés sopar, puig aquella nit no tenia ganas de sortir, y si convingués vetllaria al malalt.

El malalt en aquell moment dormia, y sa respiració era débil, casi imperceptible.

En Josepet el mirá fixament y'l despertá.

En Tianot guaytá ab sos ulls vidriosos, sense reconeixe á n'en Josepet.

—¿Cóm aném?—li demaná aquest.—¿Qué vos fa mal?

—No'm fa mal res—contestá en Tianot—sento sols debilitat als brassos, al cap; als polsos hi sento una fressa extranya. ¿Fa'caure moltas olivas la tramontana?

—No'm preguntéu per las olivas—respongué en Josepet.—La tramontana'ns estalviará una batuda, y las terras, si vos manquéu, serán conreuhadas com si fossin jardins. Y ara una pregunta, Tianot,—afegi en Josepet, acostant son cap al coixi del malalt.—Necessito diners; haig de pagar alguns caps de bestiar qu'he comprat aquesta setmana, y no tinch fondos; sé que vos teniu una bona bossa, y no'm faréu quedar malament. ¿Ahónt teniu els diners?

—Ja vaig dirte qu'aixó no ho sabrás fins al ultim moment. ¿Qué't falta? ¿No he deixat totas las terras al teu favor? ¿Tu també serás com els que'm desitjan mal y volen qu'aixó s'acabi depressa, perque'ls faig nosa?—

En Josepet estava massa impacient pera esperar, y volgué aprofitarse del domini que tenia sobre en Tianot.

—Es necessari—digué—que jo sápiga ahónt son; del contrari no posaré més els peus á casa vostra y lograréu estar sol, pel vostre mal génit.—

Y en Josepet prengué'l tapabocas per'anarsen, peró en Tianot li digué que's quedés.

—Els diners son cusits á la márfega. Ningú ho ha sapigut perque may he permés que cap persona'm toqués el llit, ni un bri del llensol.—

En Josepet vingué de sobte roig d'avaricia, d'enveja pera véurels, pera palparlos aquells diners que ja tenia per seus y que tants mals de cap li costavan.

—Vull veure quánt hi há!—va dir.

—No, aixó no!—respongué en Tianot.—Fins al ultim moment!—

La Rosa espiava desde'l corredor y estava tremolosa per la disputa que sostenian els dos al llit. Després li semblá sentir un sospir fondo, com un crit prolongat, y seguidament s'apartá perqu'en Josepet entrava á la cuyna tot cap-ficat, tancant d'una rebotida la porta de la escala, puig la tramontana no parava de fer trontollar tóts els edificis.

Un gat blanch qu'estava ajegut en una cadira doná un salt, refugiantse en el corredor tot espantat, guaytant ab sos ulls fosforescents la resplandor de la llar qu'espurnejava.

—¿Qué fa'l malalt?—preguntá d'un ayre poruch la Rosa á n'en Josepet, al estar sols á taula, mentres llescava un tros de pa.

—Ja es acabat—aquest respongué.—No he vist may un home tan terch com en Tianot! Figúrat que jo mateix li he tingut de tancar els ulls perque no'ls volia may aclucar! Sempre terch, fins á l'hora de la mort!—

MIQUEL CASELLAS.

SOL, BEN SOL...

Vaig caminant al etzar
sol, ben sol, sens nort ni guía
en mitj d'un paisatje trist
ple de fanch y boyra humida;

El fret me té adolorit;
se m'enterboleix la vista;
mes per' xó vaig caminant
sol, ben sol, sens nort ni guía...

A cada passa que donch
trobo un sot ó bé una espina,
á cada moment reptils
verinosos que'm vigilan.

Aquest perillós camí
no sé ahónt porta ni ahónt fina,
sols sé qu'aniré seguint
sempre sol, tota ma vida,

fins que trobi un lloch de pau
ab xiprers y flors marcidas
hont hi cauré desplomat
com aucella cor-ferida

y hont m'hi espera fredament
una gola negra y trista
que m'anomena y m'atráu
com sirena malehida.

IGNACI SOLER Y ESCOFET.

LA DONA DEL PINTOR

La dona del pintor, l'home de barret flonjo y ulls sortits, era hermosa, d'una hermosura reposada y seria, com d'estatua de marbre. Els seus ulls—els bells ulls de la dona del pintor—brillavan com dugas esmeragdas; y'l seu pit era blanch com el del cigne.

Y'ls homes que prop d'ella passavan, la benehian ab paraulas totas plenas de vanitat. Y aquells mots falsos els sentia la dona del pintor sens inmutarse.

—

En las vetllas d'hivern s'aplegávan, en la sumptuosa cambra del pintor, amichs que reyan barbrement, bojament, tot mirant ab esguart incendiari'ls bells ulls de la hermosa Regina, que se'ls mirava plena de compassió.

—

La Regina, malgrat haver gaudit moltas vegadas, tenia l'ánima banyada de puresa. La Regina se sentia bondat, mes voltada era sempre d'homes viciosos aymants de vida boja.

Y na Regina somniava ab una vida plena de pau.

—

Un estiu sortiren el pintor y la dona de bellesa reposada y seria com d'estatua de marbre, á gaudir del vent fret de la Suissa.

Y montanyas plenas de neu vegeren en son llarch viatje des son vagó ple de flonjos coixins. Y més que may la Regina's migrava, donchs era fret son cos, y tota la seva ánima.

—

Y'l pintor, en la freda Suissa rublerta d'arbres blanchs, gaudia del paisatje tot sol, sens tenir vora seu á la Regina.

La dona del pintor s'enamorá d'un pastor jove y ros, y al artista deixá tot d'una.

Y'l pastor y la Regina, que més que may se sentia bondat, fruhiren d'una vida plena de pau; y vivian silenciosos al cim d'una montanya ahont ningú anava may.

—

Y l'home de barret flonjo y ulls sortits rigué com en las vetllas d'hivern reya en sa cambra, al trobarse tot sol.

Y ab dansatrius las més bellas de la Suissa tota, passá la nit de disbauixa en disbauixa, sense recordarse d'ella, de la hermosa Regina de cos esculptural.

NARCÍS GILI GAY.

SACRIFICI

Confidencialment m'has dit qu'anyoravas la poesia; que la teva ánima somniadora no troba bona companya l'ánima d'aquell á qui t'unires; que ton cor batega dolsament per un amor que no cobeja'l cor d'ell, per un amor espiritual lliure de las barroeras sensacions de la materia...

Y m'has dit més confidencialment, més arrán d'orella, que ton marit no'l coneix aquest amor; que l'espós que va donarte la conveniencia dels homes t'estima ab l'amor dels que viuhen sens ideal, dels exents de poesia, dels que no capeixen las hermosuras del esperit...

Tu bé sabs que jo t'estimava, y que pera mostrarte la inmensitat del meu amor vaig fer el sacrifici de totas mas ilusions sense queixarme, sens obrir mos llabis pera tirarte en cara ton perjuri.

T'estranyavas de mon silenci, y fins has arribat á dubtar de si'l meu amor era veritat. Te n'estranyavas perque encara no comprenias la mena d'amor que jo't portava.

Calia que't casessis y qu'en la estimació de ton marit aprenguessis la meva; calia coneixe al home vulgar per'anyorar al home d'ideal... y aixis ha succehit.

Tu'm planyias á mi perque al unirte ab aquell home arrencavas de mon cor la esperansa de la complerta felicitat, y feyas mal fet en compadirme.

Per l'amor inmens que t'he portat estimo avuy el sacrifici que m'has imposat ab ton perjuri. Y l'estimo tant y tant el sacrifici, qu'he arribat á viure agermanat ab ell, com vivia avans agermanat ab els sentiments que tu m'inspirares.

Jo si que vaig compadirte de tot cor. Jo que veya que sentirias anyoransa del amor veritable, del amor purissim. Vaig compadirte de tot cor perque t'enmaridavas ab qui sols tenia ulls pera las hermosuras del teu cos virginal sens arribar á las delicadas hermosuras de la teva ánima rublerta de poesia.

Mes, ¿qué n'hauria tret de dirtho que't compadia? Haurias cregut potser que'm feya parlar el despit, y jo n'hauria sufert doblement.

Vaig callar; vaig ofegar en mon cor mateix tot l'amor que't portava, y vaig cercar consol en el sacrifici. Tu tampoch ne tenias cap culpa de no saber capir l'amor veritable y de no saber diferenciar entre amor y afany de gosar la bellesa material.

Y ara has tornat á mi desilusionada, y al parlarme plena d'emoció y de temors, he vist clarament que temias el meu despit. Has esperat conformada que jo't demanés comptes de ta conducta, y fins t'has enutjat perque no te'ls demanava. M'has pidolat una engruna d'aquell amor que't portava, y jo, sense cedirtela, no te l'he negada pas... Peró cal negártela. Ara á tu't toca'l sacrifici, ara es precis que tu paguis el dany de no haver sapigut compendrem, com jo he pagat el de no haver sapigut conéixet.

Y á fe que'm dol, y'm dol més per lo que tu has de sufrir que per lo que jo he sufert; perque jo'n sabia de sacrificarme, y tu no'n sabrás pas.

Ja has vist la proba. Tu has vingut á mi; jo no he vingut pas á tu, y es que á tu't manca qui't conduheixi, qui t'estimi y't porti de la má per eixos viaranys del cor, y á mi no'm manca: jo tinch bona companya, jo tinch ja qui'm conduheix y qui m'estima, jo tinch á la mare poesia que'm dona forsas en el sacrifici.

Aprén, estimada que fores del meu cor, y si pera tu no pot servir aqueixa experiencia, que serveixi pera'ls teus fills; que també s'hi han de trobar en lo fort de las lluytas terribles de la vida...

¿Veritat que no la capeixes la meva conformitat? ¿Veritat que sembla contraposada ab mon esperit ardent, ab la fogositat que'l meu cor sentia ab ton amor?

Has tornat á mi, y al trucar en la meva ánima no t'ha respost ningú. Mon silenci no t'ha dit res. Has cregut en el complert olvit, y com sempre t'has equivocat, com sempre no has sabut llegir en mon cor.

Cal que no truquis més en las portas que per ta conciencia han d'ésser sempre tancadas; cal que't conformis ab ton erro y no cerquis la felicitat en mi, perque en mi tu la vas perdre. Cal que no cerquis l'amor en el meu cor, perque tu l'has profanat ab l'amor del altre.

Y'l teu sacrifici ha d'ésser més gran y més hermós que'l meu. Jo n'he tingut prou ab ofegar el meu amor, á tu't toca olvidarme y estimar al home que t'ha fet esposa, que't fará mare.

Ell tampoch ne té cap culpa d'haverte volgut, ni de no tenir amor al esperit.

Y ara prou, estimada meva d'altre temps: ara prou de jugar ab nostres sentiments; ara á tancarnos, tu en la pau de la virtut y de la familia, jo en el món, en aquest món tan gran que'ls homes tant estiman.

No'ns hem de veure més... Aixuga'l teu plor, y aném resignats cap al sacrifici.

. . . . . .

Vina! Vull besarte en el front, qu'abdós som ignocents de las exigencias del món y de las culpas dels homes...

JOSEPH M.ª FOLCH Y TORRES.

INTRODUCCIÓ D'UN POEMA INÉDIT

I

Hop!
Hop!
Galopa, Pegás!
Corcell de las Musas, galopa, galopa!
adressa la orella, dilata bé'l nas!
Hop!
Hop!
Al galop, al galop!

II

Desplega las alas y llénsat ardit
al llarch de la plana del blau infinit;
si trobas estrellas
saltém demunt d'ellas,
que'ls astres deformes no't torbin el pas;
galopa, galopa, galopa, Pegás!

III

Hop!
Hop!
Al galop, al galop!
La ruta es molt llarga, la vida molt curta,
la mort molt á prop:
galopa, galopa, corcell de las Musas!
Partím hont no arribin las notas difusas
de plors y anatemas,
pregarias insulsas, paraulas blasfemas,
sanglots del Calvari, peáns del Parnás...
Hop!
Hop!
Galopa, Pegás!

IV

Las ratxas polsosas
qu'aixequís al pas,
serán nebulosas
hont flotan confosas
sens ordre ni ritme ni to ni compás,
ja Llunas que clouhen
sos ulls entelats,
ja Sols que desclouhen
sos ulls estranyats,
sardanas lleugeras
d'Estrellas rialleras,
corrúas feixugas de mons indolents
que giran
capgiran
y pujan y baixan voltant inconcients,
Cometas de rojás y ardents cabelleras,
—bacants ubriagas que's topan de cop...
Hop!
Hop!
Al galop, al galop!

V

Portam ben lluny, ben endalt, ben endalt,
hont no arriba la llum ni la vida ni l'ayre;
portam al buyt, á la nit eternal,
més enllá, més enlayre!
hont no puja ni l'eco de res,
ni bravada de res,
ni memoria de res,
hont ni'l Deu Criador ha apuntat may el nas!...
Hop!
Hop!
Galopa, galopa, galopa, Pegás!

APELES MESTRES.

TEATRES

REPRESENTACIONS ZACCONI

I

I DISONESTI.—DON PIETRO CARUSO.—SPETTRI. —MORTE CIVILE.

Avans de parlar d'en Zacconi diguém quatre paraulas sobre las dugas obras que nosaltres podém considerar com estrenos, *I disonesti*, d'en Rovetta, y *Don Pietro Caruso*, d'en Bracco, per més que la primera ja l'havia representada á Barcelona en Novelli.

I disonesti no es pas una de las millórs obras d'en Gerolamo Rovetta. La seva popularitat y fins l'éxit extraordinari qu'arreu l'a companya's deu á la interpretació magistral que li dona la companyia d'en Zacconi; ell en primer lloch.

El pensament del autor sembla que s'enclóu en la frase d'un dels personatjes: «*disonesto* es una de las paraulas més elásticas: s'aixampla y s'estreny com una xarxa segons sigui gras ó magre aquell pera qui deu servir». En Rovetta'ns presenta un tipo vulgar, laboriós, sense cultura, que vivint en una llar tranquila, ben cuydat per una dona á qui estima y sense preocupacions, té sobre la honradesa'ls principis tancats, casi bé dogmátichs, dels esperits petits que, desconeixent las miserias de la vida y las pertorbacions psicológicas que produheixen en l'home feble las grans lluytas y las grans passions, se mostran severs fins á la crudeltat, inexorables pels vensuts de la vida. Mes «quan se judica de la honradesa dels altres, es precis recordar que solzament pot respondre de la propia qui, arribat el cas, hagi pogut resistir» diu un altre personatje. Y'l protagonista del drama d'en Rovetta, cayent al final de l'obra en la mateixa degradació moral y cometent els mateixos delictes que ab tanta severitat judicava, sembla donar la rahó á aquell personatje y sembla vol reflexar una idea del autor bon xich radical sobre'l concepte que la moral corrent ab tanta lleugeresa y conceptuositat aplica. Mes l'autor no profondisa en la qüestió, y's limita á ferla servir de march á una lluyta passional en que l'adulteri de la esposa estimada, la traició del amich y protector y l'escándol d'una ruina sobtada's conjuminan per'abatre un esperit débil que queda aclaparat y vensut.

La situació no pot ésser més dramática, y la presenta en Rovetta ab la sobrietat y energia en ell caracteristicas. Hi há crits de verdadera passió, escenas en qu'esclatan sentiments sincers, y frases cáusticas y vibrants. Mes l'obra en conjunt resulta artificiosa á tall d'Echegaray, tant en el desenrotllo de l'acció, com en el dibuix dels personatjes, com en l'empleo de recursos gastats y poch verosimils; quins defectes, en tal obra, son tant més graves en quant el titul d'ella y la sátira social qu'enclóu reclaman una observació ben justa de la vida y una veritat absoluta al reflectirla, sense lo qual se corren riscos d'ésser titllat en bona justicia de paradoxal. Y aixó es lo que li passa á n'en Rovetta.

Don Pietro Caruso, drama en un acte de R. Bracco, més que un bon quadro dramátich es l'estudi d'un tipo humá observat per l'autor ab gran veritat, fisica y moralment. Si l'argument no es nou, si l'acció es descuydada y si'ls demés personatjes, salvant petits detalls, son figuras convencionalissimas, admesa la situació, el tipo del protagonista's destaca ab una energia de linias y una justesa de tochs que'ns lan perdonar tots aquells defectes. En Bracco ab aquesta sola figura s'acredita com autor d'empenta.

—

Quan, fa deu ó dotze anys, tot just Ibsen comensava á ésser conegut en nostra terra per alguns, y també quan després, ja més vulgarisat, eran molts els que'l llegian, una opinió s'acceptava con veritat casi axiomática: *Ibsen es irrepresentable*. Uns, per no compéndrel prou y per estar aferrats á la tradició, deyan més: *Ibsen no es teatral*; altres, tot y creure aixó ultim una tonteria, tenian de convenir en lo primer, mes per un'altra rahó: per la falta d'actors que poguessin y sabessin interpretarlo. Peró que, un cop aquests trobats, Ibsen podria ésser representat y resultaria tan teatral y més teatral encara que'l que més ho fos, d'aixó també hi havia qui n'estava convensut; y entre aqueixos ens hi trobavam nosaltres.

La Duse l'any passat, ab la inoblidable representació de *Hedda Gabler*, y en Zacconi l'altre dia ab *Espectres*, ens han demostrat palpablement que teniam tota la rahó. Ibsen es un autor modern que trenca motllos, que fa una revolució en el teatre: necessitava, donchs, actors moderns que trenquessin motllos, que fessin una revolució.

En Zacconi es un d'aquests: es un actor modern. Ell ens ha fet sentir una sensació d'art que cap altre'ns havia fet sentir, que cap altre'ns podia fer sentir, perque cap altre avans d'ell podia—no essent un actor modern — interpretar obras escénicas ab aquell esperit nou y ab aquella complexitat de medis y recursos que sols pot possehir un actor que sápiga compendre y sápiga identificarse ab els gustos més refinats y més exigents de nostres temps, y sápiga satisfer els paladars més ben educats y descontentadissos d'avuy.

Ara bé: ¿Qu'es en definitiva un actor modern? ¿Vol dir un actor que no pugui representar més qu'obras modernas? En Zacconi interpretant *Espectres*, *La morte civile*, *I di-*

sonesti y *Don Pietro Caruso*'ns ho contestará ben clar.

Comensém per *Espectres*. ¿Qué vol dir *Espectres*? Un'obra moderna, un drama d'ideas, una gran tragedia que'ns ofereix un gran pensador y un gran coneixedor del cor humá no ja sols pera conmóurens, pera excitar nostra sensibilitat, sinó pera que, á favor d'aquesta emoció intensa, s'agiti nostra pensa, s'exciti nostre intelecte, y en una suprema comunió d'ideas y d'emocions ens elevém junts ab l'autor, que'ns presenta un quadro tangible y punyent, á las causas primeras d'aquestas grans tragedias de la humanitat. Y aquestas causas que'ls antichs confonian ab la fatalitat y'ls moderns acceptan estoicament sense voler compéndrelas, Ibsen vol posarlas devant dels ulls y'ns pinta ab tanta major intensitat el dolor quant més gran es el seu desitj de que, en lloch de plorar, ens preocupém d'evitarlo. Ell ens ensenya la gran tragedia d'Oswald víctima d'un atavisme brutal, la gran tragedia de la senyora Alwing víctima d'una educació hipócrita, la més tranquila del pastor Manders, víctima de la seva ignorancia ensoperbida per la fe cega en un dogma, y'ls dramas de Regina, vanitosa y enganyada, y d'Engstrand, marruller y degradat. Y de todas aquestas tragedias brutals ne surten evocats encara ab més brutalitat tota una munió d'espectres, qua son: els vicis y fret egoisme dels pares que's casan sens amor y viuhen sens armonia; els dogmas sacrossants y las lleys inflexibles que consagran y fan indisoluble'l gran pacte inmoral del matrimoni; els principis de moral atavichs que's llegan las generacions com normas de conducta indiscutibles; y tots els prejudicis, totas las convencions, tota la hipocresia que constituheixen el fons de la vida social. Y tots aqueixos espectres son els que s'apareixen á la senyora Alwing sense qu'ella pugui desfersen; contra tots aquests espectres lluytan Oswald y Regina, sense que sas protestas puguin salvarlos; y en fi aquests espectres que forman el llot en que's revolca la humanitat, son els que Ibsen vol presentarnos cara á cara pera que tractém d'aborrirlos y aniquilarlos.

Mes tot aixó no ho veuhen els pastors Manders de ca'n *Brusi* ni'ls curts de gambals de ca'n *Diluvio*. «Sols—diuhen—hi há un cas patológich, y en Zacconi ho fa molt bé, ab tota sinceritat; de tal manera, que cap metje hi tindrá res que dir.» Sí, no més hi há un cas patológich, peró aquest n'evoca un altre de més trascendental: evoca un estat de patología social que demana cura y que aquells están interessats en no curar.

Y precisament perque nosaltres hi veyém tot aixó es perque trobém el trevall d'en Zacconi més admirable. Perque ell també ho sab veure tot aixó, y sab qu'es precis presentar el cas d'atavisme fisich ab tot l'horror de la realitat, sab qu'ha d'agotar tots els recursos, qu'ha d'emplear tots els medis pera que, en el paroxisme de la repugnancia, l'espectador arribi á compendre'l gran crit de protesta d'Oswald, el seu gran crit á la vida á que deuria tenir dret havent nascut home, el seu gran crit al sol qu'en va demana, el miserable!

En Zacconi, qu'ho ha comprés aixis, aixis ho fa. Res d'efectismes, res d'exageracions. Veritat fins en el més petit detall, brutalitat fins en la més fastigosa miseria. Y broda'l paper ab una serie de detalls d'accionat, d'expressió, de fesomia y de gesto, d'encarcaraments fisichs, de tonalitats de veu, tan refinats y tan reals, que sens dubte deuhen fer mal als que de bona fe creuhen estar en la petita clínica d'un metje, peró que no'ns en fan cap á nosaltres, que'ns veyém en la gran sala en que's practica á tota llum y ab tota serenitat la dissecció d'un cos social podrit.

Heusaqui lo qu'es un'obra moderna y lo qu'es un actor modern. Avans hi havia una veritat real y una veritat escénica, hi havia una vida que's viu en el món y una vida que's viu en las taulas, y la ficció, admesa com la expressió més perfecta del art dramátich, facilitava als actors l'exercici de la seva carrera. «Jo sols tinch de fingir» se deyan; y cada hu fingia á sa manera. Y posats en aquest terreno tan relliscós, ni feyan cas del autor que casi bé may comprenian, ni estudiavan res de la vida perque no era pas ella la que tenian de reproduhir. La preocupació única era trobar l'efecte, y aquest efecte al que tot se sacrificava'l trobavan tot seguit en una declamació ampulosa y altissonant, en un accionat febrosench y arrebatat y en una extensa varietat de *latiguillos*. Cosas totas que sols requerian per part del actor un xich de facultats y un altre xich de malicia.

Avuy tot aixó ja ha passat. El concepte de que l'art escénich aspira á realisar l'ideal de reproduhir la vida en tota sa senzillesa y en tota sa complexitat, buscant la bellesa en lo qu'ella presenta d'extraordinari y excepcional, va obrintse camí. La ficció escénica comensa ja á no tenir rahó d'ésser, y la bancarrota dels antichs histrions del art ab tots els seus amaneraments y artificis se senyala de manera indubitable. A ells tenen de succehir els nous, els que com en Zacconi prenen son punt de partida pera fer art en la observació directa de la vida; y al tenir de traduhir passions y sentiments de personatjes qu'ells encarnan, se subjectan á ferho ab la mateixa naturalitat ab que ho farian si en tals conflictes se trobessin realment. Lo qual implica qualitats excepcionals en l'actor. En primer lloch esperit d'observació y facultats extensas y flexibles; en segón lloch un profond estudi psicológich de la humanitat, y

particularment dels tipos caracteristichs quina interpretació tracta de fer; y en tercer lloch una modestia y un trevall inconmensurables pera subjectarse estrictament, á lo que l'autor indica que constituheix el fons general de cada obra y'l carácter especial de cada personatje.

En Zacconi está dotat de totas aquestas circunstancias, y per'xó sostenim que, prescindint de las facultats, es l'actor més complert de tots els antichs qu'hem vist y que no hem vist; puig que sols qui com ell comprengui que representar es quelcóm superior y més complexe que'ls senzills raptes del instint y de la inspiració desordenada, podrá donarnos una impresió perfecta de lo que son las verdaderas tragedias de la vida.

¿Vol dir tot aixó qu'en Zacconi sols podrá representar obras modernas ó realistas? No. Es clar que aquestas li anirán millor. Peró, deixant de banda que'l concepte *obras modernas* es molt relatiu, puig qu'en realitat sols hi há obras bonas y dolentas, lo cert es qu'en tota obra per antiga y fins per dolenta que sigui hi há quelcóm de més ó menys vagament real y humá; y si aqueix quelcóm se'l fa propi l'actor y procura traduhirlo ab aquell esperit de veritat y de discreció qu'en l'obra mancan, el seu trevall podrá arribar fins á donar relleu á determinadas situacions que consideravam absurdas.

Vegis si no lo que va fer en Zacconi ab la *Morte civile*, aquell dramón sense cap ni peus que un dia feu las delicias dels esperits fantasiosos. En Zacconi, desentenentse de tots els absurdos é inverosimilituts, fa com una composició de lloch pera cada escena, y aixís, pera no citar més que un exemple, fixantse en el segón acte en que la seva situació es la d'un evadit de presiri y en que té de contar sas penas y esperansas, fa la escena ab un realisme y una senzillesa tals, qu'oblidém el drama y'ls *fantoches* que l'escoltan pera no veure més que'l desgraciat que ab tanta sinceritat s'expressa. Y lo mateix en las escenas ab sa filla, tan convencionals; y en la de la mort, tan incomprensible. Mes ell las fa tan de debó, que no tenim més remey que interessárnoshi, encara que la impresió sigui passatjera. Y qué'n quedaria de parat en Vico al veure tanta naturalitat!

El paper de Carlo en *I disonesti* també requereix per part d'un actor com en Zacconi un gros esfors. Lo desdibuixat del tipo y lo artificiós de las situacions no li permeten manifestarse ab aquella espontaneitat y convicció que tant l'engrandeixen en el d'Oswald d'*Espectres;* mes, á pesar de tot, el seu trevall, especialment en el primer acte, es d'una sinceritat qu'enamora.

El tipo que fa ab gran cariñyo es el de protagonista en *Don Pietro Caruso*. Tot l'embrutiment del personatje, tots els detalls de la seva degeneració física posats de relleu per en Zacconi ab el vigor de la realitat, ens donan, pel violent contrast, la mida exacta del gran dolor d'aquell cor noble, y'l drama apareix en tota sa salvatje ironia

Els demés actors no desmereixen d'ell, y en tots s'hi nota la seva influencia. Una claretat extraordinaria en el modo de dir y una gran sobrietat fins al encarnar tipos en qu'es fácil trobar l'efecte. Mereix menció especial Inés Cristina, qu'entre altres papers, va fer del d'Elisa Moretti en *I disonesti* una verdadera creació.

Ja'ns vagará un altre dia de parlar d'ells y d'en Zacconi ab més detenció. Avuy ja'ns hem extés massa.

EMILI TINTORER.

REVISTA MUSICAL

HANSEL Y GRETEL.

Fou un altre desastre la execució de tan hermosa obra al Liceu. Obra delicadissima y plena de dificultats de tota mena, requereix pera ésser representada com fora degut un gran nombre de cuydados y refinaments que sols poden obtenirse ab bons ensaigs y ab bons elements pera interpretarla. Peró uns y altres han faltat y aixís ha sortit la cosa.

La presencia en la orquesta del mestre Fischer, avuy ja apreciat en lo que val per nostre públich, feya esperar ab fonament quelcóm més, quan menys per lo que toca á la part orquestal. En ella s'hi ha notat tot seguit falta de preparació, y sense la necessaria preparació, sense'l número d'ensaigs indispensables, ni la batuta d'en Fischer ni la millor del mon poden donarnos execucions acceptables, majorment quan la deficiencia dels elements es tan manifesta. Aquest mestre sab millor que nosaltres el complicadissim trevall orquestal de l'obra d'Humperdinck, tant ó més complicat, encara que potser no ho sembli, que'l de las obras de Wagner que acabém de sentir. Donchs escarmentat com estava'l mestre per lo que tingué de patir ab las anteriors, podia y devia haver exigit á la empresa'l temps degut pera posarla en escena, en lloch de mostrar una excessiva complascencia en acceptar sa direcció en tres ó quatre ensaigs á corre-cuyta. Peró aixó está en el carácter y'l temperament de cadascú, lo qual en aquests cassos resulta una verdadera llástima.

Apart d'aquest grave defecte que'ns ha privat de sentir una execució de l'obra molt millor de lo qu'haviam sentit, hem de fer justicia al mestre Fischer per dos conceptes: per haver conduhit l'obra en els seus temps justos y per haverla despullada d'aquell reguitzell d'efectismes de mala lley ab que'ns l'havia guarnidat mestre Mascheroni. Qui s'hagi pres el trevall d'estudiarla ho haurá

notat en un sens fi de passatjes, apart d'altres que persa magnitut saltan als ulls, ó millor dit, á las orellas de tothóm. El defecte del mestre italia, per ésser el de sa escola, es *rallentar* totas las melodias en que'l cantant pot cercar falsos efectes ab l'allargament de las notas, com s'ha apreciat en la escena del ball, en la cansó de Gretel al comensament del segón acte, en els deliciosos cants dels Follets de l'Arena y de la Rosada y en aquell ayre de *walz* del darrer quadro, del que tant ne varem protestar l'any anterior. Tot aixó en Fischer ho ha conduhit á temps precis y més mogut, donantli la significació exacta que l'autor demana. Altres fragments com la cavalcada de la bruixa, el verdader *walz* final y'l chor que'l segueix, y més encara la delicadissima escena dels angels, els hem sentit desprovehits d'aquella trivialitat, d'aquells falsos efectismes y d'aquella *mangra* qu'en la orquesta hi trobavam avans, particularment en l'*apoteosis* que pera us de nostre públich se feya executar á la orquesta en el final del segón quadro. En Fischer ho ha portat tot com está escrit: llástima que'ls demés requisits indispensables no hagin acompanyat sa interpretació.

Els cantants ab una paraula estarian jutjats: malament, ó encara pitjor qu'avans. La senyora Bardi no ha fet en sa part de Gretel els progressos que teniam dret á esperar, ans al contrari, resulta més desencaixada en son paper. ¿Volen saber per qué? Perque'l director li marca'ls temps més vius, y com que á n'ella li han ensenyat á cantarho malament, ab prou feynas logra ajustarse á la batuta, y per tant ha d'interpretarho sense cap expressió. Inseguritat manifesta va mostrarnos en tot el primer y darrer quadro, y fins doná algunas relliscadas que la *gran orella* de nostre públich no va saber distingir, puig si no, pobra d'ella. Per altra part, desconeix lo que sia la dicció, la intenció de la frase, preocupantse tan sols de las notas, y per aixó es casi impossible entendre una paraula de lo que diu. Ben ensenyada, podria la senyora Bardi treure molt més partit de sa part.

Una calamitat pitjor encara es Hänsel. Avans al menys hi veyam un noy gran y sentiam lo que cantava, mentres qu'ara contemplém á una pobra *partiquina* qu'en sa vida se n'ha vist de més frescas, defensantse ab un paper superior á sas forsas que ni entén ni tan sols coneix. Y si aixó passa ab las primeras parts, no hi há que dir cóm ne surten els petits papers del pare y la mare y'ls Follets, que no per lo petits deurian confiarse á gent qu'en un teatre conforme no'ls voldrian ni com á choristas.

En la importantissima part de Bruixa va debutar la senyora Schöller, contractada expressament á Alemanya ab aquest objecte, y que, segons diuhen, ha conquerit molt renóm interpretant aquest dificil personatje. Desde bon principi'ns mostrá, en efecte, ésser una artista que dona la exacta accentuació á sa extrávagant part, aixis en la dicció com en l'accionat, peró la desentonació en el cant, que'l públich notá tot seguit, deslluhi'l seu trevall. Nostra opinió es que al costat de la veu hi há qu'apreciar també la manera com está escrita aquesta part, y que l'artista, fidel á las indicacions del propi Humperdinck (com poden apreciarse en la partitura) sacrifica'l *bel canto* á la dicció característica, per manera que al voler donar á las frases el seu color exacte, las exagera, y al agafar las notas de pas, las desentona.

Si l'artista, obehint á tot lo que marca la partitura, no hagués volgut marcar tant els *picats* dels aguts, hauria despullat al personatje de la propietat que requereix, peró en cambi no hauria ferit l'oido. Nosaltres no hem de tractar de disculpar res, puig á Alemanya com per tot hi há cantants bons y dolents, ab la particularitat de que com en aquella terra no están acostumats á sentir *ovacions* com la que's tributá á dita artista, tampoch se'n adonan tant quan sas facultats van en decadencia, de que'ls hi ha arribat la hora de pendre'l retiro. Creyém ab tot que'l públich ne va fer una mica massa y que la senyora Schöller podria, pera donar gust á aquest, sacrificar la propietat en la dicció, y sense forsar tant las notas no produhiria tan desagradable efecte. Consignat aixó, hem de dir que aquest personatje es de grandissimas dificultats, que l'artista de la temporada anterior (ab tot y ésser la mateixa Brunhilda), si no desafiná, tampoch va donarnos cap impresió del tipo que fins ara no hem conegut; y per ultim, que ab millor ó pitjor veu, será sempre condició indispensabilissima entendre lo que la Bruixa canta pera distingir llavors ab sas paraulas la propietat de l'accentuació que li dongui.

Al públich hem de dirli que tot y tenint rahó com tenia, voldriam haver vist també igual justicia en altres passatjes del *Hänsel*. N'hi van haver molts de disbarats, peró pera conéixels se necessita quelcóm més que tenir *bona orella*, y á gran part de la concurrencia, si se li descompta aquesta rudimentaria qualitat, no n'hi queda cap altra, puig si tingués més *vista* (musical), no toleraria tants disbarats. ¿Per qué no protestá quan la senyora Bardi's va perdre avans del ball, ahont la orquesta, ab gran habilitat, va salvarla d'un fort compromis? Perque fora d'uns quants ningú va adonarsen. ¿Per qué no xiular els calderons que no están escrits ó á la senyora Parsi Petinella quan en *Lohengrin* canta *un to baix*? Perque no saben lo que senten. Donchs n'hi há moltas y moltas de cosas que mereixen quan menys igual *ovació* que un *gall*.

La presentació escénica tan desastrosa

com l'any passat, á pesar d'haver dit que's reformava. En efecte, s'ha reformat la escala suprimint la part lluminosa, ab lo qu'encara resulta més impropia. Respecte á aixó y á tot lo demés, ens ateném á lo que diguerem quan el seu estreno. Repetirém qu'en el comensament del tercer quadro no deu apareixe pera res la escala, sinó qu'apunta ja de bon principi l'Aubada, que'l palau de lleminaduras, el forn y demés accessoris son verdaders bunyols, y que'ls trajos, en lloch d'ésser tan flamants, han de donarnos tot l'aspecte de pobresa.

Y per ultim, hi há que dir que'l *Hänsel und Gretel* en el Liceu es impossible, encara que's corretjissin aquests y altres defectes. Per'aquesta delicadissima obra son menester una sala y un escenari més petits, y un auditori més atent. Es menester també la orquesta ensorrada, pera que la riquesa d'instrumentació no ofegui las veus dels noys, aixis com que aquests s'expressin ab dicció clara y en la llengua que tots parlém.

Hänsel und Gretel es l'obra indicadissima y casi insubstituible pera la primera tentativa d'un verdader «Teatre Lirich Catalá», quina necessitat se fa notar més cada dia. Quan el públich conegui dita obra en nostre idioma y en un medi adequat, arribará á sentir per ella'l mateix entussiasme qu'ha despertat en tots els públichs d'Europa. Sols li faltava la freda rebuda qu'ha obtingut á Madrid pera ésser proclamada com una de las partituras que més quedarán de Ricart Wagner ensá.

JOAQUIM PENA.

CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS

DE BARCELONA

Convocatoria pera'ls del any 1902

Als honorables poetes y prosadors de Catalunya y de tots los territoris ahont la nostra llengua es parlada ó coneguda, los VII Mantenedors del *Consistori dels Jochs Florals de Barcelona* en l'any XLIV de llur restauració, salut.

A fí de donar bon cumpliment á la honrosa comanda que'l respectable Cos d'Adjunts nos feu lo dia 21 del darrer Octubre, vos convidám á pendre part en los *Jochs Florals* de 1902 que, segons los Estatuts y bones costums establertes, se regirán per lo següent

CARTELL

Lo primer diumenge de Maig, que s'escau esser lo dia 4, se celebrará la poètica festa, en la qual serán adjudicats als autors de les tres mellors poesíes que hi obten, los tres premis ordinaris que ofereix cada any l'Excm. Ajuntament de Barcelona, protector y ja de temps antich aymador de la Gaya Ciencia, ó sían: la Englantina, la Viola y la Flor Natural, que corresponen als tres mots que formen lo lema de la Institució.

La *Englantina d'or* se donará al autor de la mellor poesía sobre fets histórichs ó gestes glorioses de Catalunya, ó be sobre usatges y costums de nostra benvolguda terra, essent preferida en igualt de mérit la escrita en forma narrativa de romanç ó de llegenda.

De la *Viola d'or y argent* se'n fará entrega al autor de la mellor poesía lírica, relligiosa ó moral.

La *Flor natural*, premi anomenat d'honor y cortesía, s'adjudicará á la mellor composició en vers sobre tema que's dexa al bon gust y franch arbitre del autor. Seguint la bella costum d'antich establerta, l'qui obtinga aquest premi deurá ferne present á la dama de sa elecció, la qual, proclamada *Reyna de la Festa*, entregará tots los altres premis als qui guanyadors ne sían.

PREMIS ESTRAORDINARIS

Una copa artística que ofereix lo Consistori á la mellor composició en prosa sobre tema y gènero literari que's dexa al bon gust del autor.

Un premi que ofereix l'Iltm. y Rvdm. Sr. Bisbe de Vich, al autor de la mellor traducció en vers catalá y en ritme á propòsit pera esser cantat, del himne litúrgich que comença: *Ave maris stella*, consistent lo premi en un objecte alusiu á la calitat del tema.

Un objecte d'art, ofrena del Excm. Ajuntament Constitucional de Tarragona al autor de la composició que á judici del Consistori sia acreedora á sa adjudicació.

Altre premi que concedeix l'Iltm. Ajuntament Constitucional de Sant Vicens de Sarriá, al autor del mellor treball literari en prosa ó vers, essent preferit, tant per tant, lo que's relacione ab algun acontexement histórich, tradició, anécdota ó costums característiques d'aquell poble.

Un obgecte artístich que ofereix lo periódich catalanista JOVENTUT, á la mellor composició en prosa, de tema lliure, preferintse en igualtat de mérit la que tracti un aspecte de la vida moderna.

Altre obgecte artístich, ofert per la Lliga Espiritual de N. S. de Montserrat, á la mellor composició relligiosa ó moral, en vers ó en prosa, essent preferida la que's referesca á fills de Catalunya qu'hagen sigut canonisats ó beatificats per la Iglesia.

D'acort ab los Estatuts dels *Jochs Florals*, podrán concedirse ademés los premis, accéssits y mencions honorífiques que'l Consistori judique ben merescuts.

Totes les compossicions deurán esser rigorosament inèdites y escrites en antich ó modern catalá d'aquest Principat, de Mallorca, de Valencia ó del Rosselló.

Tots los treballs, ab lletra clara é inteligible, se remeterán al Consistori, á son domicili, carrer dels Templaris, núm. 3, abans del mitgdía del 15 de Març vinent, junt cada hú ab un plech clos que continga'l nom del autor y duga damunt escrit lo títol y lema de la composició.

No s'entregará'l premi al autor qual nom no conste clarament espressat en lo plech respectiu, ó vaja en forma d'anagrama, pseudònim ó altra contrassenya.

Los plechs que continguen los noms dels autors no premiats se cremarán, com de costúm, acabada la repartició dels premis.

Lo Consistori's reserva per un any, á comptar del dia de la festa, lo propietat de les obres premiades.

Que'l Senyor vos donga inspiració pera cantar ab esperit verament catalá la *Patria*, la *Fé* y l'*Amor*, y á nosaltres discreció en judicar y acert en premiar als més dignes.

Fou escrit y firmat lo present Cartell en la ciutat de Barcelona, als vuyt dies del mes de Desembre de 1901, per los VII Mantenedors.—Francesch Matheu, *President*.—Joseph M.ª Roca.—Guillem A. Tell.—Marián Vayreda.—Modest Urgell.—Salvador Vilaregut.—Víctor Brosa y Sangermán, *Secretari*.

NOVAS

Ha mort en Juli Pepratx, l'apóstol del Catalanisme al Rosselló, á qui en primer lloch se deu la revifalla del antich esperit patri en aquellas terras. Era en Pepratx tan notable literat com exemplar patrici. Traduhí al francés *L'Atlántida*, y escrigué en catalá una infinitat d'articles de costums, cansons y corrandas, venint á ésser el precursor, per no dir el mestre, d'escriptors tan distingits en nostras lletras com Delpont, Cornovol, Bonafont, Casaponce, etc., etc. A ell se deu la fundació de la Estudiantina de Perpinyá, que tant ha fomentat nostres cants populars.

Al expressar nostre condol per la mort de tan bon patrici, una idea'ns afalaga: la de que la llevor sembrada per en Pepratx va germinant, y á no trigar esclatará ab tota sa ufana.

—

Nostre distingit amich, l'exdirector de *La Vanguardia* don Modest Sánchez Ortiz, al deixar per motius de salut aquesta ciutat, ens feu una visita de despedida y'ns deixá la carta que transcribim á continuació, mentres repetim l'arreveure al que fou nostre digne company, á qui ben aviat desitjém veure altre cop entre nosaltres. Diu aixís la carta:

Sr. Director de JOVENTUT.

Mi estimado amigo y antiguo compañero:

He dejado de pertenecer á la prensa de Barcelona. Los quebrantos de mi salud me han obligado á tomar esta resolución que afecta más profundamente á mis sentimientos que á mis intereses, y cuenta que nunca he vivido ni pienso vivir de otra cosa que de mi trabajo, y que los provechos que había llegado á alcanzar con el que he desarrollado en Barcelona, y á los cuales he renunciado, rebasaban todas mis aspiraciones.

Dos grandes fomentadores de la riqueza material y moral de Catalunya, los hermanos Godó, jamás bastante llorados por mí, me encomendaron, hace catorce años, la tarea de regenerar ó rehacer el periódico, de su propiedad, *La Vanguardia*, entregándome para ello, con la dirección del periódico, sus capitales, y lo que es aún más inapreciable, su confianza.

He correspondido á aquel compromiso conforme he podido, procurando suplir con mi voluntad, jamás vacilante ni tacaña, las otras condiciones que la empresa requería y que me faltaban. Quizás por obra del azar en parte, y en lo que resta por obra, sin duda, de mis cooperadores, el empeño está cumplido, el órgano de pública opinión que quisimos formar está completamente formado, y por consiguiente, la enfermedad me coarta y me limita cuando está cumplido todo lo que constituía mi compromiso profesional en Cataluña.

Ahora bien, en el cumplimiento de ese compromiso he contraído tantas deudas del orden moral que no puedo alejarme de esta región amada sin declararme deudor obligadísimo. Ha sido tan intensa mi vida en Barcelona durante ese largo período, el más vigoroso de mi existencia, que no sé alejarme de la hermosa capital, aunque sea temporalmente, como deseo, sin íntima emoción que pide una palabra siquiera de desahogo.

Por eso acudo á usted, para suplicarle que me permita desde las columnas de su periódico expresar mi gratitud á todos, á los inolvidables refundadores de *La Vanguardia*, cuya memoria venero, á su actual propietario, mi estimado amigo, á mis muy queridos compañeros de redacción, con los cuales he compartido siempre penas y alegrías, á los corresponsales y al personal todo que en la administración, cajas, imprenta, cierre, etc., contribuyeron con su trabajo inteligente al éxito común, á los escritores que á invitación mía formaron aquella brillantísima colaboración artística, literaria, científica, honra de la cultura catalana, y cuyo recuerdo llevo indeleblemente grabado en mi alma, á los que forman la meritísima colaboración de hoy, á los periódicos y periodistas de Barcelona tan benévolos y tan nobles conmigo en nuestras relaciones, y al público todo que ha sabido ejercitar con este humilde periodista tan generosamente los sentimientos de la hospitalidad más delicada. A todos les dirijo un adiós de despedida: para los muertos un recuerdo que equivale á una oración; para los vivos un deseo vibrante: el de corresponder algún día de alguna manera al bien que me han hecho.

Su amigo y servidor que le estrecha la mano, *Modesto Sánchez Ortiz*.

—

El passat divendres s'estrená en el teatre Romea'l drama *Senyors de paper!*, de nostre estimat amich en Pompeyus Gener. Per tractarse d'un company de redacció'ns abstenim de ferne cap judici, limitantnos á consignar que durant la representació foren aplaudidas varias frases, essent al caure'l teló cridat ab insistencia l'autor, que's presentá al final del segón y del tercer acte.

Els que desitjin adquirir l'obra, que forma part de la Biblioteca de JOVENTUT, impresa ab el mateix paper, carácter y dimensions que'ls anteriors volums, la trobarán de venda al preu de 2'50 pessetas en las principals llibrerias. En l'administració d'aquest periódich podrán recullirla nostres suscriptors per la cantitat de 2 pessetas.

—

Publicacions rebudas:

Los vagabundos, per Maxim Gorki, traducció castellana de R. Devil, publicada per la Biblioteca Maucci. No hem de parlar avuy d'aquesta notable obra de que ja tenen coneixement nostres lectors per l'estudi que de la mateixa publicarem mesos enrera en aquestas planas. Preu, 1 pesseta.

Cosas baturras, per Juli Victor Tomey, publicada també per la casa Maucci y trobantse de venda al preu de 1 pesseta l'exemplar.

Los agentes físicos en Terapéutica, en que s'explica la curació de las malaltias crónicas en el Gabinet electro-terápich de Madrid, Carretas, 19 principal, quina sucursal se troba en la Rambla de Canaletas, 11, d'aquesta ciutat.

Catálech de la primera exposició organisada per P. Mañach, á Paris, rue Victor-Massé, 25, en la que hi figuran quadros y esculpturas de Mathan, Girieud, Launay, Maillol, Varrick, Durio y Bocquet. Aquesta exposició estará oberta durant tot el present mes de desembre.

Fidel Giró, impressor.—Valencia, 311, Barcelona.

(Fot. Arañas)

ESTATUA QUE REGALEM ALS SUSCRIPTORS (40 cent.s alt.)

ANY TERCER DE "JOVENTUT"

REGALO ALS SUSCRIPTORS

En nostre desitj de correspondre al favor que'ns ha dispensat el públich, y mercés á un contracte fet ab l'acreditada casa **HOYOS, ESTEVA Y C.ª**, quin desinteressat concurs cal remerciar, anèm á realisar una idea que feya temps ens afalagava.

La casa **HOYOS, ESTEVA Y C.ª** ha adquirit dels hereus del malaguanyat escultor Novas la propietat del original y'ls drets de reproducció de la estatua del gran defensor de las llibertats de Catalunya

EN RAFEL DE CASANOVA

y n'ha fet pel nostre compte **UNA REDUCCIÓ ARTÍSTICA,** imitant bronze, que, ab l'aditament d'un hermós sócul, mida 40 centimetres d'alsaria.

Tot suscriptor á **JOVENTUT** per un any, á comptar desde'l primer de janer de 1902, **REBRÁ GRATIS** un exemplar d'aquesta reproducció, bastant presentar en dit establiment (Cardenal Casañas, 4) el **VAL** qu'entregarèm junt ab el rebut de suscripció anyal.

L'Administració de **JOVENTUT** y la casa **HOYOS, ESTEVA Y C.ª** han contret formal compromis de no vendre cap exemplar d'aquesta reproducció, **SÍA'L QUE'S VULGA'L PREU QUE S'OFEREIXI.**

Creyèm que al públich li sabrán grat els sacrificis qu'abdugas parts s'han imposat en aquest acte de **PROPAGANDA CATALANISTA,** donchs pot fácilment compendres que'l valor intrinsech de cada exemplar de dita reproducció, en venda normal, seria superior al preu de suscripció de **JOVENTUT.**

Peró, ademés, la casa **HOYOS, ESTEVA Y C.ª** ha fet un'altra reproducció del tamany del original, ó sia de 125 centimetres, apropósit pera figurar en els despatxos dels particulars ó salas d'actes de las entitats catalanistas. Els exemplars d'aquesta altra reproducció de la estatua del **GRAN PATRICI CATALÁ,** se venen al preu de **150 pessetas.** No obstant, **fins al 15 del proxim janer,** els lectors d'aquest periódich els poden adquirir ab una **GRAN REBAIXA,** ó sia per la cantitat de **55 pessetas** cada un, mitjansant la presentació en l'establiment de **HOYOS, ESTEVA Y C.ª**, del **CUPÓ** que va dintre cada número de **JOVENTUT.**